

Затверджую

Голова Приймальної комісії
Ректор

[Signature]
підпис

Анатолій МЕЛЬНИЧЕНКО

28.03.2025 р.

дата

ПРОГРАМА
вступного іспиту зі спеціальності

для вступу на освітньо-наукову програму підготовки доктора філософії
«Історія»

за спеціальністю В9 Історія та археологія

Програму ухвалено:

Науково-методичною комісією за спеціальністю
В9 Історія та археологія

Протокол № 7 від «24» березня 2025 р.

Голова НМКУ

[Signature]

Світлана КОСТИЛЄВА

ВСТУП

Програма вступного іспиту визначає форму організації, зміст та особливості проведення вступного іспиту зі спеціальності на освітньо-наукову програму підготовки докторів філософії «Історія» за спеціальністю В9 Історія та археологія.

Метою програми є перевірка набуття вступником компетентностей та результатів навчання, що визначені стандартом вищої освіти за спеціальністю 032 Історія та археологія для другого (магістерського) рівня вищої освіти¹.

1. ОСНОВНИЙ ВИКЛАД

1.1. Перелік розділів та тем, які виносяться на іспит зі спеціальності

Розділ 1. Стародавня історія України. Давньоруська держава.

Тема 1.1. ВСТУП

Історія України як наука, її періодизація, методологічні основи та джерельна база.

Тема 1.2. Стародавня історія України

- Початки людського життя на території сучасної України. Неоліт та становлення аграрного суспільства.
- Населення території сучасної України в енеоліті та бронзовому віці. Трипільська культура.
- Кочові племена і народи на території сучасної України у I тисячолітті до нашої ери.
- Антична колонізація Північного Причорномор'я.
- Східнослов'янські племена у V – IX ст. н.е.
- Основні історичні концепції щодо походження та часу виникнення українського народу.

Тема 1.3. Давньоруська держава

- Утворення держави у східних слов'ян. Норманська теорія походження Київської Русі.
- Суспільно-політичний лад та соціальна структура давньоруської держави Київська Русь.
- Прийняття християнства як державної релігії та його вплив на подальший розвиток Київської Русі.
- Становлення та піднесення давньоруської держави. Реформи Володимира Святославовича та їх значення.
- Основні причини та наслідки феодалної роздробленості Київської Русі.
- Боротьба Київської Русі проти кочівників та монголо-татарської навали.
- Галицько-Волинські землі наприкінці XII – першій половині XIV ст.

¹ Відповідно доп. 2 Розділу XV Закону «Про вищу освіту» вища освіта за освітньо-кваліфікаційним рівнем спеціаліста порівнюється до вищої освіти ступеня магістра

Розділ 2. Розвиток українських земель з XIV ст. до поч. XX ст.

Тема 2.1. Українські землі в складі Литви та Польщі

- Українські землі у складі Литви, Польщі та інших феодальних держав у XIV – XVII століттях.
- Наслідки Люблінської та Берестейської уній для українських земель.
- Виникнення українського козацтва і заснування Запорозької Січі.
- Воєнна організація, побут, звичаї та релігійні вірування запорозьких козаків. Боротьба запорозького козацтва проти турецько-татарських завойовників та Речі Посполитої.

Тема 2.2. Козацько-гетьманська держава

- Причини, характер, рушійні сили і хід національно-визвольної війни під проводом Б. Хмельницького.
- Березневі статті 1654 р. та їх оцінка в історичній літературі.
- Формування української державності впродовж середини XVII ст. Особливості політико-адміністративного устрою.
- Основні періоди історії Гетьманщини.
- Політичне становище Гетьманщини в період “руїни”.
- Приєднання до Росії Північного Причорномор’я, Криму та Правобережної України.
- Скасування автономного устрою Гетьманщини і зруйнування Запорозької Січі.
- Реформи Д. Апостола і заснування Нової Січі.
- Іван Мазепа та оцінка його гетьманування в історичній літературі.
- Церковні відносини в Україні в контексті Реформації і контрреформації в Європі.
- Культура України другої половини XVII-XVIII століть.

Тема 2.3. Українські землі в складі Російської та Австро-Угорської імперії

- Початок українського національного відродження першої половини XIX ст.
- Декабристський рух в Україні.
- Кирило-Мефодіївське товариство – перша політична організація в Україні, його цілі, програмові документи та видатні діячі.
- Революція 1848-1849 рр. в Австрійській імперії та її вплив на розвиток українського національного руху.
- Криза феодально-кріпосницького ладу та зародження капіталістичних відносин на українських землях у першій половині XIX століття.
- Реформи 60-70-х років XIX ст. в Російській імперії та особливості їх проведення в українських землях.
- Капіталістична модернізація промисловості і транспорту України у другій половині XIX ст.
- Національно-визвольний і громадсько-політичний рух в Україні у другій половині XIX століття.
- Українська культура другої половини XIX ст.

Розділ 3. Україна в XX ст. та на початку XXI ст.

Тема 3.1. Перша світова війна та українське державотворення 1917-1921 рр.

- Українські землі в період першої російської революції 1905-1907 рр.
- Столипінські аграрні реформи та їх особливості в Україні. Переселенська політика царського уряду.
- Суспільно-політичний та національний рух в Україні на початку XX ст. Перші українські політичні партії.
- Політика і плани сусідніх держав щодо України напередодні та у роки Першої світової війни.
- Перебіг воєнних дій на терені України в роки Першої світової війни.
- Українські землі у післявоєнному устрої Європи. Версальсько-Вашингтонська система.
- Створення Центральної Ради, її склад, програмові документи, державотворча діяльність.
- Жовтневий переворот 1917 р. у Петрограді і Україна.
- Воєнний конфлікт між РНК РСФРР і УНР Центральної Ради.
- Проголошення радянської УНР, встановлення радянської влади в Україні.
- Внутрішня і зовнішня політика Української держави П.Скоропадського.
- Українська народна республіка доби Директорії.
- Денікінський режим в Україні.
- Економічні та політичні наслідки політики „воєнного комунізму” на українських землях.
- Повстанський рух в Україні. Махновщина.
- Західноукраїнська Народна Республіка, причини її падіння

Тема 3.2. Україна в складі СРСР

- Запровадження Нової економічної політики (НЕП) та її особливості в Україні.
- Причини, масштаби голоду 1921–1922 рр. на півдні України.
- Політика українізації в радянській Україні: її суть, наслідки, причини згорання.
- Воєнно-промислова модернізація в СРСР і УСРР: джерела проведення, наслідки.
- Колективізація сільського господарства, розкуркулення в Україні. Голодомор 1932-1933 рр.
- Масові репресії в Україні кінця 1930-х рр., їх наслідки.
- Модернізм в українській культурі першої третини XX ст.

Тема 3.3. Україна в роки Другої світової війни

- Українське питання у міжнародній політиці напередодні та на початку Другої світової війни.
- Карпатська Україна.

- Приєднання західноукраїнських земель до СРСР у 1939-1940 рр.: наслідки та оцінка в історичній літературі.
- Початок Другої світової війни. Вступ Червоної армії до Західної України, приєднання Північної Буковини та Бессарабії.
- Радянізація західноукраїнських земель.
- Перебіг воєнних дій на терені України у роки Другої світової війни.
- Німецькій окупаційний режим в Україні у 1941-1944 рр.
- Голокост в Україні.
- Радянський підпільний, партизанський рух на терені України.
- ОУН і УПА в роки Другої світової війни.
- Втрати України у Другій світовій війні і внесок її громадян у перемогу над нацистами.

Тема 3.4. Україна в післявоєнний період

- Труднощі післявоєнної відбудови економіки та соціально-культурної сфери України.
- Операція „Вісла”: причини, наслідки.
- Становлення та розвиток освіти та науки в Українській РСР.
- XX з'їзд КПРС і особливості лібералізації суспільного життя в Україні.
- Соціально-політичне та економічне становище Української РСР у 60 - 80-х роках XX ст.
- Дисидентський рух в Україні у 60-80-х роках XX ст.
- Спроби реформування радянського суспільства в період перебудови та гласності.
- Чорнобильська катастрофа та її уроки.

Тема 3.5. Україна – незалежна держава

- Проголошення Української незалежної держави.
- Демографічні процеси в сучасній Україні. Всеукраїнський перепис 2001 р.
- Ринкові реформи в Україні після набуття незалежності та їх соціально-економічні наслідки.
- Конституційний процес в сучасній Україні.
- «Помаранчева революція» 2004 р., «Революція Гідності» 2014 р.: причини, перебіг, наслідки.
- Анексія Криму та збройний конфлікт на Сході України: причини, перебіг, реакція світу.
- Зовнішня політика сучасної України: основні підходи, перспективи.
- Міжетнічні та міжнаціональні конфлікти в сучасних європейських країнах та в Україні.
- Науково-технологічна та інвестиційна політика сучасної України.
- Наука, освіта, культура сучасної України.

1.2. Порядок проведення іспиту

Іспит проводиться у вигляді комплексної письмової роботи та складається з двох частин: тестового завдання та питань екзаменаційного білету.

Кожне тестове завдання містить 20 тестових запитань. Передбачено 5 варіантів тестових завдань за змістом запропонованих розділів.

Кожен білет містить два теоретичні питання. **Передбачено 15 варіантів екзаменаційних білетів.** Перелік питань, що формують екзаменаційний білет, надано в п.1,5 даної Програми іспиту зі спеціальності.

Термін випробування становить 3 академічні години (135 хвилин) без перерви. Після виконання комплексної письмової роботи предметна комісія перевіряє її та виставляє оцінку згідно з критеріями оцінювання.

Порядок проведення іспиту: члени комісії інформують вступників про регламент роботи та оформлення письмових робіт з вступного іспиту зі спеціальності; видають вступникам тестові завдання, екзаменаційні білети та заздалегідь роздруковані підписані листи для написання робіт; вступники записують письмові відповіді на тестові завдання та питання екзаменаційного білету, наприкінці зазначають дату та ставлять особистий підпис.

Іспит складається з 3 частин: організаційна (вступна), робота з тестами, заключна. На організаційну частину випробування (пояснення по проведенню, оформленню і критеріям оцінювання, видачі тестових завдань, білетів і листів для написання роботи з подальшим оформленням титульної сторінки) відводиться 15 хвилин. На відповіді тестового завдання вступнику надається 45 хвилин, на кожне з двох питань екзаменаційного білету вступнику надається по 35 хвилин. На заключну частину (збір білетів і письмових робіт у вступників членами комісії) – 5 хвилин.

Після написання іспиту проводиться перевірка відповідей та їх оцінювання всіма членами комісії. Члени предметної комісії приймають спільне рішення щодо оцінювання кожного завдання (тестового або екзаменаційного). Оцінки виставляються на аркуші з відповідями студента.

Підведення підсумку іспиту здійснюється шляхом занесення балів в екзаменаційну відомість. Ознайомлення вступника з результатами іспиту проводиться згідно з правилами прийому до університету.

1.3. Допоміжні матеріали для складання іспиту

Під час складання іспиту заборонено використання допоміжної літератури та інших допоміжних матеріалів та засобів.

1.4. Рейтингова система оцінювання фахового вступного іспиту

На іспиті вступники виконують комплексну письмову роботу яка включає в себе: тестове завдання та питання екзаменаційного білету.

Тестове завдання складається з 20 тестових запитань за розділами, наведених у п.1.1. Програми вступних іспитів. Кожне тестове завдання

оцінюється в 2,5 бали. Якщо відповідь не правильна або відсутня – 0 балів. Максимальний бал за відповіді на тестові запитання складає 50 балів.

Екзаменаційний білет складається з двох питань. Перелік питань, що формують екзаменаційний білет, надано в прикладі екзаменаційного білету п. 1.5. Програми іспиту зі спеціальності. Відповідь на запитання в екзаменаційному білеті складає 25 балів. Максимальний бал за відповіді на екзаменаційний білет складає 50 балів.

В залежності від повноти і правильності відповіді на питання в екзаменаційному білеті вступник отримує:

23...25	балів за	91...100 %	правильної відповіді
20...22	балів за	81...90 %	правильної відповіді
17...19	балів за	71...80 %	правильної відповіді
14...16	балів за	61...70 %	правильної відповіді
11...13	балів за	51...60 %	правильної відповіді
9...10	балів за	41...50 %	правильної відповіді
7...8	балів за	31...40 %	правильної відповіді
5...6	балів за	21...30 %	правильної відповіді
3...4	балів за	11...20 %	правильної відповіді
1...2	балів за	5...10 %	правильної відповіді
0	балів за	0...5 %	правильної відповіді

Правильною відповіддю в даному контексті вважається повне висвітлення питання згідно з Програмою іспиту зі спеціальності.

У відповідях на теоретичні завданнях екзаменаційного білета оцінюють:

- повноту розкриття проблеми;
- уміння чітко формулювати визначення понять/термінів та пояснювати їх;
- здатність аргументувати відповідь;
- формулювання власних суджень та висновків;
- акуратність оформлення письмової роботи.

Загальна оцінка за іспит обчислюється як арифметична сума балів за всі відповіді на 20 запитань в тестовому завданні та двох відповідей на запитання екзаменаційного білету. Таким чином, згідно з рейтинговою системою оцінювання, за результатами іспиту вступник може набрати від 0 до 100 балів.

З метою обчислення конкурсного балу вступника результат іспиту зі спеціальності перераховується з шкали від 0 до 100 балів до шкали, визначеної Порядком прийому на навчання для здобуття вищої освіти (100...200 балів) згідно з Таблицею відповідності:

**Таблиця відповідності оцінок PCO (60...100 балів)
оцінкам 200-бальної шкали (100...200 балів)**

шкала PCO	шкала 100...200	шкала PCO	шкала 100...200	шкала PCO	шкала 100...200	шкала PCO	шкала 100...200
60	100	70	140	80	160	90	180
61	105	71	142	81	162	91	182
62	110	72	144	82	164	92	184
63	115	73	146	83	166	93	186
64	120	74	148	84	168	94	188
65	125	75	150	85	170	95	190
66	128	76	152	86	172	96	192
67	131	77	154	87	174	97	194
68	134	78	156	88	176	98	196
69	137	79	158	89	178	99	198
						100	200

Вступники, результати іспиту яких за шкалою PCO складають від 0 до 59 балів, отримують оцінку "незадовільно" і не допускаються до участі в наступних вступних випробуваннях (за наявності) і в конкурсному відборі.

1.5. Приклад типового завдання іспиту зі спеціальності

Зразок тестового завдання для вступного фахового іспиту

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ ІМЕНІ ІГОРЯ СІКОРСЬКОГО»**

Освітній ступінь	доктор філософії
Спеціальність	В9 Історія та археологія
Освітня програма	Історія
Іспит	Додаткове вступне випробування

ТЕСТОВЕ ЗАВДАННЯ № __

Завдання № 1-4

Тема 1. Стародавня історія України. Давньоруська держава.

1 завдання з підрозділу 1.1 та 1.2

варіанти відповідей

2 завдання з підрозділу 1.1 та 1.2

варіанти відповідей

3 завдання з підрозділу 1.3

варіанти відповідей

4 завдання з підрозділу 1.3
варіанти відповідей

Завдання № 5-10

Тема 2. Розвиток українських земель з XIV ст. до поч. XX ст..

5 завдання з підрозділу 2.1.
варіанти відповідей

6 завдання з підрозділу 2.1
варіанти відповідей

7 завдання з підрозділу 2.2
варіанти відповідей

8 завдання з підрозділу 2.2
варіанти відповідей

9 завдання з підрозділу 2.3
варіанти відповідей

10 завдання з підрозділу 2.3
варіанти відповідей

Завдання № 11-20

Тема 3. Україна в XX ст. та на початку XXI ст.

11 завдання з підрозділу 3.1
варіанти відповідей

12 завдання з підрозділу 3.1
варіанти відповідей

13 завдання з підрозділу 3.2
варіанти відповідей

14 завдання з підрозділу 3.2
варіанти відповідей

15 завдання з підрозділу 3.3
варіанти відповідей

16 завдання з підрозділу 3.3
варіанти відповідей

17 завдання з підрозділу 3.4
варіанти відповідей

18 завдання з підрозділу 3.4
варіанти відповідей

19 завдання з підрозділу 3.5
варіанти відповідей

20 завдання з підрозділу 3.5
варіанти відповідей

Приклад екзаменаційного білету

НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ «КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ ІМЕНІ ІГОРЯ СІКОРСЬКОГО»

Освітній ступінь	доктор філософії
Спеціальність	В 9 Історія та археологія
Освітня програма	Історія
Іспит	Вступний іспит зі спеціальності

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 1

1. Питання з I блоку.
2. Питання з I блоку.

Затверджено на засіданні НМКУ
протокол № _____ від _____ березня 2025 р.

Гарант освітньої програми

Світлана КОСТИЛЄВА

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ЩО ФОРМУЮТЬ ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ КОМПЛЕКСНОГО ФАХОВГО ІСПИТУ

I блок питань

1. Історія України як наука та навчальна дисципліна: її об'єкт, предмет та завдання. Розкрийте найпоширеніші види періодизації історії України.
2. Сучасні теорії етногенезу слов'ян. Назвіть східнослов'янські племінні союзи на території України напередодні виникнення Київської Русі.
3. Утворення Давньоруської держави: гіпотези, причини, етапи. Охарактеризуйте її державний та суспільний устрій у IX-X ст.
4. Проаналізуйте наслідки реформ Володимира Великого та Ярослава Мудрого. З'ясуйте причини феодальної роздробленості Київської Русі.
5. Покажіть особливості розвитку українських земель у складі Великого Князівства Литовського (др. пол. XIV – перша пол. XVI ст.).
6. Розкрийте зміст Люблінської унії 1569 р. та покажіть проблеми інтеграції українського суспільства в життя Речі Посполитої.
7. З'ясуйте, які соціальні стани стали основою формування козацтва. Розкрийте історію Запорізької Січі (XVI – XVIII ст.).
8. Обґрунтуйте в чому політика Речі Посполитої сприяла загостренню козацького питання. Покажіть еволюцію козацького руху (кінець XVI – перша пол. XVII ст.).
9. Проаналізуйте причини, характер, рушійні сили та етапи Національно-визвольної війни українського народу під проводом Б. Хмельницького.

10. Покажіть етапи становлення Української козацької держави в ході Визвольної війни українського народу. В чому полягає її історичне значення?
11. Охарактеризуйте нову модель соціально-економічних відносин, що сформувалися в Україні-Гетьманщині в другій половині XVII ст.
12. Проаналізуйте вплив реформ Марії-Терезії та Йосипа II на розвиток західноукраїнських земель.
13. Розкрийте основні етапи та особливості українського національно-культурного відродження.

II блок питань

1. Охарактеризуйте нові явища, що з'явилися в економічному устрої українських губерній у I-й половині XIX ст.
2. Проаналізуйте особливості адміністративно-політичного устрою, соціально-економічного та культурного розвитку українських земель у складі Австрійської імперії у першій пол. XIX ст.
3. Сформулюйте Вашу думку: перемога українофільського руху як елементу формування національної ідентичності в другій половині XIX ст. - це закономірність чи результат збігу сприятливих обставин?
4. Поясніть: чи можна вважати селянські рухи основним чинником, що обумовив проведення аграрної реформи 1861 р.?
5. Проаналізуйте рівень соціально-економічного і політичного розвитку східних і західних регіонів України в другій половині XIX ст. Поясніть відмінності.
6. Розкрийте причини національно-демократичної революції в Україні. Назвіть, які політичні сили увійшли до складу Центральної Ради? Проаналізуйте її діяльність та причини поразки.
7. Проаналізуйте основні напрями внутрішньої та зовнішньої політики Української держави за часів П. Скоропадського.
8. Розкрийте зміст Ризького миру та його наслідки для України.
9. Розкрийте причини оголошення політики колективізації, покажіть методи її проведення та особливості впровадження на українських землях.
10. Дайте характеристику нацистського "нового порядку" в Україні в період Другої світової війни. Покажіть суть діяльності окупаційного режиму?
11. Охарактеризуйте головні політичні та соціально-економічні результати Другої світової війни? Які наслідки вона мала для України?
12. Охарактеризуйте дисидентський рух в Україні в 60-х - першій половині 80-х рр. XX ст.
13. Проаналізуйте причини й наслідки застійних явищ в Україні в I-й половині 70-х - I-й половині 80-х рр. XX ст.
14. Розкрийте етапи отримання Україною незалежності в кінці XX ст.
15. Охарактеризуйте соціально-економічний та політичний розвиток незалежної України у 90-ті роки XX ст. - на початку XXI ст.
16. Які чинники, на Вашу думку, вплинули на наростання соціальної напруги в українському суспільстві на початку III тисячоліття?

2. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Особи, які без поважних причин не з'явилися на вступні іспити у визначений розкладом час, особи, знання яких було оцінено балами нижче встановленого рівня, до участі в наступних вступних іспитах і в конкурсному відборі не допускаються.

2. Перескладання вступних випробувань не допускається.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Література до 1-го розділу

1. Геродот (Автор) «Історія України написана у V ст. до н.е. Геродотом». - Культура. Цивілізації. Етнографія. - ФОП Стебеляк. - 2012. - 144 с.
2. Дмитрієнко М.Ф., Литвин В.М., Томазов В.В., Яковлева Л.В., Ясь О.В. Греки на українських теренах: Нариси з етнічної історії. Документи, матеріали, карти / НАН України; Інститут історії України; Центральний держ. архів вищих органів влади і управління України; В. Смолій (ред.). – К.: Либідь, 2000. – 488 с.
3. Історія русів. Вид. 2-ге – К.: Веселка, 2003. – 366 с

Додаткова література до 1-го розділу

1. Асєєв Ю.С., Баран В.Д., Баран Я.В., Біляєва С.О., Боровський Я.Є. Давня історія України: В 3 т. / НАН України; Інститут археології; П.П. Толочко (ред. кол.). Т.3: Слов'яно-Руська доба. – К.: Наукова думка, 2000. – 695 с.
2. Асєєв Ю.С., Баран В.Д., Баранов І.А., Белозор В.П., Бессонова С.С. Історія української культури: У 5 т. / НАН України; Б.Є. Патон (голов.ред.). Т.1: Історія культури давнього населення України. – К.: Наукова думка, 2001. – 1134 с.
3. Баран В.Д. Україна крізь віки: В 15 т. / НАН України; Інститут археології; В.А. Смолій (ред.). Т.3: Давні слов'яни. – К.: Альтернативи, 1998. – 335 с.
4. Баран В.Д., Залізник Л.Л., Зубар В.М., Німчук В.В., Отрощенко В.В. Етнічна та етнокультурна історія України: У 3 т. / НАН України; Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М.Т. Рильського; Г.А. Скрипник (відп. ред.). Т.1, кн.2. – К.: Наукова думка, 2005. – 512 с.
5. Березанська С.С., Гладилін В.М., Гладких М.І., Котова Н.С., Круц В.О. Давня історія України: В 3 т. / НАН України; Інститут археології; П.П. Толочко (ред. кол.). Т.1: Первісне суспільство. – К.: Наукова думка, 1997 — 558 с
6. Бессонова С.С., Гаврилюк Н.О., Зубар В.М., Крапивіна В.В., Крижицький С. Д. Давня історія України: В 3 т. / НАН України; Інститут археології; П.П. Толочко (ред. кол.). Т.2: Скіфо-антична доба. – К.: Наукова думка. 1998. – 494 с.
7. Бондар М.П., Загайкевич М.П., Пилипчук Р.Я., Рубан В.В., Селівачов М.Р.

- Історія української культури: У 5 т. / НАН України; Б.Є. Патон (голов. ред.). Т.4, кн.2: Українська культура другої половини XIX століття. — К.: Наукова думка, 2005. — 1295 с.
8. Брехуненко В. Східна брама Європи. Козацька Україна в середині XVII — XVIII ст. / Віктор Брехуненко; [ред. Ю. Олійник]; НАН України, Ін-т укр. археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського. — Київ: Темпора, 2014. — 503 с.
 9. Бунятян К.П., Мурзін В.Ю., Симоненко О.В. Україна крізь віки: В 15 т. / АН України; Інститут археології; В.А. Смолій (ред.). Т.1: На світанку історії. — К.: Альтернативи, 1998. — 335 с.
 10. Війна пам'ятей. Змагання за спадщину Київської Русі. Володимир Ричка Київ : Парлам. вид-во, 2021. — 416 с.
 11. Володимир Великий: Лицар Духу. Володимир Ричка Київ : Парлам. вид-во, 2020. — 308 с. Серія: Політичні портрети
 12. Залізняка Л.Л. Від склавинів до української нації / Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка; Центр українознавства. — 2-е вид., доп. — К.: Бібліотека українця, 2004. — 256 с
 13. Історія цивілізації. Україна / Упоряд. Михайло Відейко. — Том 1. Від кіммерійців до Русі (X ст. до н.е. — IX ст.). — Харків : Фоліо, 2020. — 586 с.
 14. Історія хрещення Київської Русі / [Бокієвський В. Ф. ; редкол.: Г. Б. Мунін]. — К.: Кондор, 2013. — 62 с.
 15. Котляр М.Ф. Як і чому настала удільна роздробленість на Русі (XII-XIII ст.) / НАН України; Інститут історії України. — К., 1998. — 106 с.
 16. Крижицький С.Д., Зубар В.М., Русаєва А.С. Україна крізь віки: В 15 т. / НАН України; Інститут археології; В.А. Смолій (ред.). Т.2: Античні держави Північного Причорномор'я. — К.: Альтернативи, 1998. — 351 с.
 17. Макарчук С.А. Етнічна історія України: навч. посібник. — К.: Знання, 2008. — 471с.
 18. Моця О. П. Землероби та кочівники на Великому Кордоні Східної Європи за часів Київської Русі / О. Моця; НАН України, Ін-т історії України, Ін-т археології, Укр. нац. ком. істориків. — Київ : Ін-т історії України НАН України, 2015. — 296 с.
 19. Наулко, В. І. Культура і побут населення України : [посібник] / В.І. Наулко. - Київ : Центр учбової літератури, 2019. - 286 с.
 20. Огієнко, І. І. Нариси стародавньої історії України / Іван Огієнко. - Київ : Центр учбової літератури, 2019. - 248 с.
 21. Півторак Г.П. Походження українців, росіян, білорусів та їхніх мов: Міфи і правда про трьох братів слов'янських зі „спільної колиски”. — К.: Видавничий центр „Академія”, 2001. — 152 с.
 22. Правда Руська Ярослава Мудрого: початок законодавства Київської Русі: навч. посіб. / Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого; [уклад. Г. Г. Демиденко, В. М. Єрмолаєв]. — Харків: Право, 2014. — 341 с.
 23. Рігельман, О. І. Літописна оповідь про Малу Росію та її народ і козаків узагалі / О.І. Рігельман. - Репринт. вид. 1785-86 рр. - Київ : Центр учбової літератури, 2019. - 768 с.
 24. Русина О.В. Україна крізь віки: В 15 т. / НАН України; Інститут археології;

- В.А. Смолій (ред.). Т.6: Україна під татарами і Литвою. – К.: Альтернативи, 1998. – 319 с.
25. Сарбей В.Г. Україна крізь віки: В 15 т. / НАН України; Інститут археології; В.А. Смолій (ред.). Т.9: Національне відродження України. – К.: Альтернативи, 1999. – 335 с.
26. Толочко О.П., Толочко П.П. Україна крізь віки: В 15 т. / НАН України; Інститут археології; В.А. Смолій (ред.). Т.4: Київська Русь. – К.: Альтернативи, 1998. – 351 с.
27. Толочко П.П. Киев и Русь: вибр. твори, 1998-2008 рр. – К.: Академперіодика, 2008. – 345 с.
28. Трощинський В.П., Шевченко А.А. Україна крізь віки: В 15 т. / НАН України; Інститут археології; В.А. Смолій (ред.). Т.15: Українці в світі. – К.: Альтернативи, 1999. – 351 с.

Література до 2-го розділу

1. Грушевський М.С. Ілюстрована історія України з додатками та доповненнями / Й.Й. Брояк, В.Ф.Верстюк (уклад.). – Донецьк: БАО, 2010. – 734 с.
2. Боплан Гійом Левассер де. Опис України, кількох провінцій Королівства Польського, що тягнуться від кордонів Московії до границь Трансільванії, разом з їхніми звичаями, способом життя і ведення воєн: Пер. з фр. / АН УРСР; Археографічна комісія; Інститут історії; Інститут суспільних наук; Український науковий ін-т Гарвардського ун-ту. – К.: Наукова думка, 1990. – 254 с.
3. Галицько-Волинський літопис / НАН України; Інститут історії України; М.Ф. Котляр (ред.). – К.: Наукова думка, 2002. – 400 с.
4. Доба гетьмана Івана Мазепи в документах / Чернігівський історичний музей ім. В.В.Тарновського; Канадський ін-т українських студій Альбертського ун-ту; Інститут рукопису Національної бібліотеки України ім. В.І.Вернадського. 2-ге вид. – К.: Видавничий дім „Києво-Могилянська академія”, 2008. – 1144 с.
5. Літопис руський: За іпатським списком переклав Леонід Махновець. – К.: Дніпро, 1989. – 591 с.
6. Мацелюх І. А. Джерела церковного права за доби українського середньовіччя / Іванна Мацелюх ; М-во освіти і науки України, Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. — Київ : Талком, 2015. — 290 с.
7. Мистецтво Київської Русі = Art of Kyivan Rus: [альбом фотоіл. / авт.-упоряд. Г. Івакін]. — Київ : Мистецтво, 2015. — 303 с.
8. У кримській оселі. Вірмени. Болгари. Греки. Німці. Українці: зб. / Державний комітет України у справах національностей та релігій; Республіканський комітет Автономної Республіки Крим у справах міжнаціональних відносин і депортованих громадян; Кримський етнографічний музей; Кримське вірменське товариство. – Сімф.: ДІАЙПІ, 2007. – 208 с.
9. Універсали Богдана Хмельницького. 1648-1657 / НАН України; Інститут

історії України; В. Смолій (ред.), І. Крип'якевич (упоряд.). – К.: Альтернативи, 1998. – 383 с.

Додаткова література до 2-го розділу

1. Александрович В.С., Балущок В.Г., Боянівська М.Б., Войтович Л.В., Голик Р.Й. Історія української культури: У 5 т. / НАН України; Б.Є. Патон (голов. ред.). Т.2: Українська культура XIII-першої половини XVII століть. – К.: Наукова думка, 2001. – 848 с.
2. Александрович В.С., Борисенко В.Й., Виврот Т.М., Горобець В.М., Горський В.С. Історія української культури: У 5 т. / НАН України; Б.Є.Патон (голов. ред.). Т.3: Українська культура другої половини XVII-XVIII століть. – К.: Наукова думка, 2003. – 1246 с.
3. Антонович, В. Б. Коротка історія козащини / В. Антонович. - Київ : Центр учбової літератури, 2019. - 158 с.
4. Апанович, О. М. Гетьмани України і кошові отамани Запорозької Січі / О.М. Апанович. - Київ : Центр учбової літератури, 2019. - 288 с.
5. Артюх Л.Ф., Балущок В.Г., Бондаренко Г.Б., Борисенко В.К., Виврот Т. М. Історія української культури: У 5 т. / НАН України; Б.Є. Патон (голов. ред.). Т.4, кн.1: Українська культура першої половини XIX століття. – К. : Наукова думка, 2008. –1008 с.
6. Віктор Горобець Політичні портрети Київ : Парлам. вид-во, 2022. - 542,с.: іл. - (Політичні портрети).
7. Горобець, Віктор Миколайович. Гетьман Брюховецький. Життя у славі, владі та ганьбі / Віктор Горобець ; [наук. ред. Ю. І. Шаповал] ; НАН України, Ін-т політ. і етнонац. дослідж. ім. І. Ф. Кураса, Центр іст. політології. - Київ : Парлам. вид-во, 2019. - 432, [4] с. : іл. - (Політичні портрети).
8. Гуржій О.І., Чухліб Т.В. Україна крізь віки: В 15 т. / НАН України; Інститут археології; В.А. Смолій (ред.). Т.8: Гетьманська Україна. – К.: Альтернативи, 1999. – 303 с.
9. Друздєв О. Іван Мазепа / О. Друздєв. — Харків: Клуб сімейного дозвілля, 2015. — 253 с.
10. Зленко А.М. Дипломатія і політика: Україна в процесі динамічних геополітичних змін / Н.Є. Фоміна (голов. ред.). – Х.: Фоліо, 2003. – 558 с.
11. Іван Мазепа і Москва : історичні розвідки і статті. - Київ : Центр учбової літератури, 2019. - 174 с.
12. Історія України : від утворення антської держави до 1917 р. / Салтан Н. М.; М-во освіти і науки України, Харків. держ. акад. фіз. культури. — Харків: Панов А. М., 2015. — 162 с.
13. Історія України в особах: XIX століття / В. С. Шандра (керівник) та ін. — Київ : Україна, 2015. — 367 с.
14. Котляр М.Ф. Україна крізь віки: В 15 т. / НАН України; Інститут археології; В.А. Смолій (ред.). Т.5: Галицько-Волинська Русь. – К.: Альтернативи, 1998. – 335 с.
15. Леп'явко С.А. Українське козацтво у міжнародних відносинах (1561- 1591) /

- Інститут історії України НАН України; Чернігівський держ. педагогічний ун-т ім. Т.Шевченка. – Чернігів: Сіверянська думка, 1999. – 216 с.
16. Смолій В., Степанков В. Богдан Хмельницький: полководець, дипломат, державотворець. Вид. 3-тє, допов. та перероб. – Київ : Парлам. вид-во, 2020. – 752 с.
 17. Смолій В.А., Степанков В.С.. Україна крізь віки: В 15 т. / НАН України; Інститут археології; В.А. Смолій (ред.). Т.7: Українська національна революція XVII ст. (1648-1676 рр.). – К.: Альтернативи, 1999. – 351 с.
 18. Субтельний, О. Мазепинці : Український сепаратизм на початку XVIII століття /; Орест Субтельний. - Київ : Центр учбової літератури, 2019. - 240 с.
 19. Суверенна Україна: вирішальні кроки до цивілізаційного світу / [Швайка М. А. та ін.; за ред. В. І. Троненка]. — Київ: КиМУ, 2014. — 474 с.
 20. Сушинський, Б.І. Козацькі вожді України : історія України в образах її вождів та полководців XV-XIX століть : історичні есе / Богдан Сушинський. - Київ : Центр учбової літератури, 2019. - 686 с.
 21. Українське козацтво / [авт.-уклад.: Б. Черкас; авт. ст.: І. Марзалюк та ін. ; голов. ред.: В. Строля ; фот. О. Іванова та ін.; пер. з литов. В. Журби]. — Київ: Балтія-Друк, 2015. — 197 с.
 22. Щербатюк О.В. „Колективна біографія” козацько-гайдамацьких ватажків Правобережної України початку XVIII ст.-1769 року / Олена Щербатюк ; Нац. спілка краєзнавців України, Черкас. обл. орг. НСКУ, Черкас. нац. ун-т ім. Б. Хмельницького, Навч.-наук. ін-т історії і філософії. - Київ : Фенікс, 2019. - 71 с.
 23. Яковенко Н. Українська шляхта з кінця XIV – до середини XVII століття. Волинь і Центральна Україна / Український науковий ін-т Гарвардського ун-ту; Інститут критики. Вид. 2-ге, випр. – К.: Критика, 2008. – 470 с.

Література до 3-го розділу

1. Акція „Вісла”: Документи / Наукове товариство ім. Шевченка у Львові; Фундація українського вільного ун-ту в ЗСА; Фундація дослідження Лемківщини в Америці; Є.Місила (упоряд.). – Львів, 1997. – 563 с.
2. Винниченко В. Відродження нації: Історія української революції. Март 1917 р. – грудень 1919 р. – К.; Відень: Дзвін, 1920. ; Ч.1. – 318 с.; Ч.2. – 328 с.; Ч.3. – 535 с
3. Голод 1946 - 1947 рр. в Україні : Голод тисяча дев'яťсот сорок шостий - тисяча дев'яťсот сорок сьомий рр. в Україні : колективна пам'ять : збірник свідчень очевидців, спогадів-переказів їхніх рідних, меморіально-публіцистичних статей / упоряд. Василь Марочко ; Національна академія наук України [та ін.]. - Київ : Видавець Марко Мельник, 2019. - 1174 с.
4. Депортації. Західні землі України кінця 30-х – початку 50-х рр.: Документи, матеріали, спогади: У 3 т. / НАН України; Інститут українознавства ім. І.Крип'якевича; Ю.Сливка (упоряд.). – Л., 1996-2002. (Т.1: 1939-1945 рр. – 1996. – 751 с. ; Т.2: 1946-1947 рр. – 1998. – 539 с.; Т.3: Спогади. – 2002. –

391 с)

5. Директорія, Рада Народних Міністрів Української Народної Республіки. 1918-1920: Документи і матеріали: У 2 т., 3 ч. / Інститут історії України НАН України; Центральний держ. архів вищих органів влади і управління України; Дослідний ін-т сучасної української історії (Філадельфія); В.Ф.Верстюк (відп. ред. і кер. упоряд.). – К.: Видавництво ім. Олени Теліги, 2006. – Т.1. – 687 с. – Т.2. – 744 с.
6. Дорошко М.С. Історія України. Події. Постаті. Явища. – К. : Саміт-книга, 2021. – 472 с.
7. Енциклопедія історії України: Т. 1: А–В / Редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. НАН України. Інститут історії України.– К.: В-во "Наукова думка", 2003. – 688 с.: іл.
8. Енциклопедія історії України: Т. 2: Г - Д / Редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. НАН України. Інститут історії України.– К.: В-во "Наукова думка", 2004. – 688 с.: іл.
9. Енциклопедія історії України: Т. 3: Е - Й / Редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. НАН України. Інститут історії України.- К.: В-во "Наукова думка", 2005. - 672 с.: іл.
10. Енциклопедія історії України: Т. 4: Ка - Ком / Редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. НАН України. Інститут історії України. - К.: В-во "Наукова думка", 2007. - 528 с.: іл.
11. Енциклопедія історії України: Т. 5: Кон – Кю. / Редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. НАН України. Інститут історії України. – К.: В-во "Наукова думка", 2008. – 568 с. : іл.
12. Енциклопедія історії України: Т. 6. Ла - Мі / Редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. НАН України. Інститут історії України. - К.: В-во "Наукова думка", 2009. - 790 с.
13. Енциклопедія історії України: Т. 7. Мл - О / Редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. НАН України. Інститут історії України. - К.: В-во "Наукова думка", 2010. - 728 с.: іл.
14. Енциклопедія історії України: Т. 8. Па - Прик / Редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. НАН України. Інститут історії України. - К.: В-во "Наукова думка", 2011. - 520 с.: іл.
15. Енциклопедія історії України: Т. 9. Прил – С / Редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. НАН України. Інститут історії України. - К.: В-во "Наукова думка", 2012. - 944 с.: іл.
16. Енциклопедія історії України: Т. 10. Т – Я / Редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. НАН України. Інститут історії України. - К.: В-во "Наукова думка", 2013. - 784 с.: іл.
17. Енциклопедія історії України: Україна—Українці. – Кн. 1 / Редкол.: В. А. Смолій (голова редкол.), Г. В. Боряк (заст. голови), Я. В. Верменич, В. Ф. Верстюк, С. В. Віднянський, В. М. Даниленко, Л. О. Зашкільняк, С. В. Кульчицький (заст. голови), О. Є. Лисенко, О. П. Реєнт, О. С. Рубльов (відп. секр.), О. П. Толочко, О. А. Удод, Л. Д. Якубова, О. В. Ясь. НАН України. Інститут історії України. – К.: "Наукова думка", 2018. – 608 с.
18. Енциклопедія історії України: Україна—Українці. – Кн. 2 / Редкол.: В. А.

- Смолій (голова редкол.), Г. В. Боряк (заст. голови), Я. В. Верменич, В. Ф. Верстюк, С. В. Віднянський, В. М. Даниленко, Л. О. Зашкільняк, С. В. Кульчицький (заст. голови), О. Є. Лисенко, О. П. Реєнт, О. С. Рубльов (відп. секр.), О. П. Толочко, О. А. Удод, Л. Д. Якубова, О. В. Ясь. НАН України. Інститут історії України. – К.: "Наукова думка", 2020. – 848 с.
19. Інноваційна Україна 2020: нац. доп. / [Бажал Ю. М. та ін.; за заг. ред. В. М. Гейця та ін.]; НАН України, Секція сусп. і гуманіт. наук. — Київ : НАН України, 2015. — 334 с.
 20. Конституція України / Верховна Рада України. Офіц. вид. — К.: Парламентське видавництво, 2007. — 64 с.
 21. Національні процеси в Україні. Історія і сучасність: Документи і матеріали: Довідник: У 2 ч. / В.Ф. Панібудьласка (ред.). — К.: Вища школа, 1997. — Ч.1. — 583 с.; Ч.2. — 704 с.
 22. Перша світова війна 1914–1918 рр. і Україна: мовою документів і свідчень / НАН України, Ін-т історії України; упоряд.: В. Шевченко. — Київ: Кліо, 2015. — 798 с.
 23. Петро Шелест: „Справжній суд історії ще попереду”: Спогади, щоденники, документи, матеріали / НАН України; Інститут політичних і етнонаціональних досліджень. Центр історичної політології; Ю.Шаповал (ред.). — К.: Генеза, 2003. — 807 с.
 24. Плохій, Сергій. Ялта. Ціна миру / Сергій Плохій. — Х. : Клуб Сімейного Дозвілля, 2019. — 416 с.
 25. Україна – Європа: антологія / [упоряд. та вступ. ст. О. В. Красовицький]. — Харків : Бібколектор, 2015. — 572 с.
 26. Україна в ХХ столітті. 1900-2000: Зб. док. і матеріалів: Навч. посіб. для студ. іст. спец. вищих навч. закл. / Н.М. Шевченко (ред.). — К.: Вища школа, 2000. — 352 с.
 27. Україна партизанська 1941-1945. Партизанські формування та органи керівництва ними / Центральний держ. архів громадських об'єднань України; В.С. Лозицький (упоряд.). — К.: Парламентське вид-во, 2001. — 320 с.
 28. Українська політична еміграція, 1919-1945 / Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф.Кураса НАН України; Центральний держ. архів громадських об'єднань України; Ю.А. Левенець (ред. кол.), В.С. Лозицький (упоряд.). — К.: Парламентське видавництво, 2008. — 925 с.
 29. Українська Центральна Рада: Документи і матеріали: У 2 т. / НАН України; Інститут історії України; В.А. Смолій (відп. ред.), В.Ф. Верстюк (упоряд.). — К.: Наукова думка, 1996-1997. — Т.1: 4 березня – 9 грудня 1917 р. – 1996. — 89 с.; Т.2: 10 грудня 1917 р. – 29 квітня 1918 р. – 1997. — 422 с.
 30. Українське суспільство 1992-2006. Соціологічний моніторинг / НАН України; Інститут соціології; В. Ворона (ред.), М. Шульга (ред.). — К., 2006. — 578 с.
 31. Чорнобиль. 1986-1987 рр. Документи і спогади: Роль НАН України у подоланні наслідків катастрофи; А.П. Шпак (голов. ред.), В.Д. Новіков (уклад.). — К.: Академперіодика, 2004. — 564 с.
 32. Яневський Д. Хроніка „помаранчевої революції”. — Х.: Фоліо, 2005. — 320 с.

Додаткова література до 3-го розділу

1. Баран В.К., Даниленко В.М. Україна крізь віки: В 15 т. / НАН України; Інститут археології; В.А. Смолій (ред.). Т.13: Україна в умовах системної кризи (1946-1980-і рр.). – К.: Альтернативи, 1999. – 303 с
2. Березовець Т. Анексія: острів Крим: хроніки "гібридної війни": / Т. Березовець. — Київ : Брайт Стар Паблішинг, 2015. — 391 с.
3. Бойко, Олександр Дмитрович. Історія України: підручник / О. Д. Бойко. - 7-ме вид., стер. - Київ : Академія, 2018. - 717 с
4. Верстюк В.Ф., Солдатенко В.Ф. Політична історія України. XX ст.: У 6 т. / НАН України; Інститут політичних і етнонаціональних досліджень; І.Ф. Курас (голов. ред.) Т.2: Революції в Україні: політико-державні моделі та реалії (1917-1920). – К.: Генеза, 2003. – 488 с.
5. Греченко В.А., Гриневич Л.В., Кокін С.А., Кульчицький С.В., Мовчан О.М. Політична історія України. XX ст.: У 6 т. / НАН України; Інститут політичних і етнонаціональних досліджень; І.Ф. Курас (голов. ред.). Т.3. Утвердження радянського ладу в Україні (1921-1938). – К.: Генеза, 2003. – 445 с.
6. Гриневич, В. Червоний Імперіалізм: Друга світова війна і громадська думка в Україні, 1939-1941 / Владислав Гриневич. - Київ : HREC PRESS, 2019. - 491 с.
7. Грицак, Я. Нарис історії України : формування модерної нації XIX-XX століття / Ярослав Грицак. - Київ : Yakaboo Publishing, 2019. - 656 с
8. Даниленко В.М., Верменич Я.В., Бондарчук П.М., Гриневич Л.В., Ковальчук О.О. „Українізація” 1920-1930-х років: Передумови, здобутки, уроки / НАН України; Інститут історії України; В.А. Смолій (відп. ред.). – К., 2003. – 392 с.
9. Дорошенко, М. С. Неоголошені війни Росії проти України у XX - на початку XXI ст. : Неоголошені війни Росії проти України у двадцятому - на початку двадцять першого ст. : причини і наслідки / Микола Дорошенко. - Київ : Ніка-Центр, 2018. - 192 с.
10. Історія України (соціально-політичні аспекти). Навч. посібник / Під ред. Б.П. Ковальського. Частини I, II, III, IV. – К.: Вид. НТУУ “КПІ”, 2003-2007 рр
11. Казьмирчук Г.Д., Коцур А.П., Вербовий О.В., Заболотна І.М., Казакевич Г.М., Казьмирчук М.Г. Історія України: підручник / Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка; Г.Д. Казьмирчук (наук. ред.). – 2-ге вид., випр. і допов. – К.: Логос, 2010. – 648 с.
12. Коляда, І. А. Пилип Орлик / І. Коляда, С. Коляда, О. Кирієнко. - Харків : Бібліотекар, 2019. - 122 с.
13. Конквест, Р. Жнива скорботи : [пер. з англ.] : Радянська колективізація і голодомор : / Роберт Конквест. - Київ : Центр учбової літератури, 2019. - 386 с.
14. Кремень В.Г. Освіта і наука в Україні-інноваційні аспекти. Стратегія. Реалізація. Результати. – К.: Грамота, 2005. – 448 с.
15. Кучер В.І., Гриневич В.А., Коваль В.С. Політична історія України. XX ст.: У 6 т. / НАН України; Інститут політичних і етнонаціональних досліджень; І.Ф.

- Курас (голов. ред.). Т.4: Україна у Другій світовій війні (1939-1945). – К.: Генеза, 2003. – 584 с.
16. Кучик О. С. Україна в міжнародних організаціях: підручник / О. С. Кучик ; М-во освіти і науки України, Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. — Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2014. — 411 с.
 17. Левенець Ю.А., Кармазіна М.С., Нагорна Л.П. Політична історія України. ХХ ст.: У 6 т. / НАН України; Інститут політичних і етнонаціональних досліджень; І.Ф. Курас (голов. ред.). Т.1: На зламі століть (кінець ХІХ ст. 1917 р.). – К.: Генеза, 2002. – 420 с.
 18. Литвин В. М. Історія України: у 3 т., 4 кн. / В. Литвин; [відп. ред. В. А. Смолій]; НАН України, Ін-т історії України. — Київ : Наук. думка, 2015-2016. Т. 2: Новий час: кінець ХVІІІ – початок ХХ ст., 2015. — 525 с.; Т.3:
 19. Литвин В. М. Перша світова війна 1914–1918 рр. і Україна / В. М. Литвин; [відп. ред. В. А. Смолій]; НАН України, Ін-т історії України. — Київ: Наук. думка, 2014. — 452 с.
 20. Лихолат О.В., Лихолат А.О. Історія України: Навч. посіб. / Міжрегіональна академія управління персоналом. – К., 1999. – 212 с.
 21. Майборода О.М., Шаповал Ю.І., Гарань О.В., Котигоренко В.О., Рудич Ф.М. Політична історія України. ХХ ст.: У 6 т. / НАН України; Інститут політичних і етнонаціональних досліджень; І.Ф. Курас (голов. ред.). Т.6: Від тоталітаризму до демократії (1945-2002). – К.: Генеза, 2003. – 696 с.
 22. Мельник М. Україна і Крим в історичних взаєминах / М. Мельник; [передм. П. М. Мовчана]. — Київ : Просвіта, 2015. — 65 с.
 23. Мицик Ю. А. Історія України : навч. посіб. / Юрій Мицик, Олег Бажан. — Київ : Кліо, 2015. — 677 с.
 24. Молчанов В. Б. Донбас у системі соціально-демографічних та економічних процесів (ХІХ – початок ХХ ст.) / В. Молчанов; НАН України, Ін-т історії України. — Київ : Ін-т історії України НАН України, 2015. — 105 с.
 25. Невідоме Розстріляне Відродження : антологія / уклад. Юрій Винничук ; [худож.-оформ. О.А. Гугалова-Мешкова]. - Харків : Фоліо, 2019. - 765 с.
 26. Нікілев, Олександр Федорович. Українське село часів пізнього сталінізму та хрущовської „відлиги”: монографія / О. Ф. Нікілев ; Дніпров. нац. ун-т ім. О. Гончара. - Дніпро : Ліра, 2018. - 351 с.
 27. Новітній час, 1914-2014, кн. 1, 2016. — 645 с.
 28. Палій О. А. Історія України / Олександр Палій. — Вид. 2-ге, допов. — Київ : К. І. С., 2015. — 594 с.
 29. Перга Т. Ю. Глобальна екологічна політика та Україна / Т. Ю. Перга; [наук. ред. О. Г. Білорус]. — Ніжин: Лисенко М. М., 2014. — 284 с.
 30. Перша світова війна 1914–1918 рр. і Україна: українські землі у центрі цивілізаційної кризи / упоряд. О. П. Реєнт. — Київ : КЛІО, 2015. — 61 с.
 31. Пилип Орлик / І. Коляда, С. Коляда, О. Кириєнко. — Харків : Фоліо, 2015. — 119 с.
 32. Сергійчук, Володимир Іванович. Симон Петлюра і єврейство / Володимир Сергійчук. - 2-ге вид. - Київ : Центр учб. літ., 2019. - 147, [1] с.
 33. Сорока, Ю. В. 100 важливих подій історії України Сто важливих подій історії України / Юрій Сорока. - Харків : Фоліо, 2019. - 208 с.

34. Трощинський В.П., Шевченко А.А., Симоненко Р.Г., Віднянський С.В., Потульницький В. А. Політична історія України. XX ст.: У 6 т. / НАН України; Інститут політичних і етнонаціональних досліджень; І.Ф. Курас (голов. ред.). Т.5: Українці за межами УРСР (1918-1940). – К.: Генеза, 2003. – 717 с.
35. Турченко Ф. Г. Проект "Новоросія" і новітня російсько-українська війна / Ф. Турченко, Г. Турченко; НАН України, Ін-т історії України. — Київ : Ін-т історії України НАН України, 2015. — 165 с.
36. Україна між самовизначенням та окупацією: 1917-1922 роки / В. Дорнік [та ін. ; пер. з нім.: В. Кам'янець ; наук. ред.: Р. Пиріг]; Ін-т історії України НАН України. — Київ : Ніка – Центр, 2015. — 510 с.
37. Україна у Великій війні 1939-1945 / [упоряд. Л. Герасименко, В. Расевич; редкол.: І. Юхновський (відп. ред.) та ін.]. — Київ : Емма, 2014. — 262 с.
38. Україна: Політична історія. XX - початок XXI століття / НАН України; Інститут історії України; Інститут політичних і етнонаціональних досліджень І.Ф.Кураса; В.Смолій (співголов. ред. кол.), Ю. Левенець (співголов. ред. кол.). – К.: Парламентське видавництво, 2007. – 1028 с.
39. Чекаленко Л.Д. Зовнішня політика і безпека України: Людина – Суспільство – Держава – Міжнародні структури / Рада національної безпеки і оборони України; Національний ін-т проблем міжнародної безпеки. – К. : НІПМБ, 2004. – 352 с.

РОЗРОБНИКИ:

д-р.іст.наук, зав. каф. історії, ФСП

Світлана КОСТИЛЄВА